

Motion till riksdagen 2023/24:2780

av **Martina Johansson m.fl. (C)**

med anledning av prop. 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tas fram nationella riktlinjer för socialtjänstens uppföljning av barn som är placerade i ett skyddat boende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skälen för hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning samt dess upphörande tydligt bör framgå av beslutet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör följa upp domstolarnas implementering av den nya lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av riktade utbildningssatsningar för socialtjänstens och verksamheternas personal och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp reformen med systematiska utvärderings- och forskningsinsatser och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förutsägbar och stabil finansiering av skyddade boenden i både kommunal och fristående regi och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Centerpartiet har länge drivit på för att skyddat boende ska regleras som en insats enligt socialtjänstlagen och att medföljande barn ska ha ett individuellt beslut om insatsen. Tillstånd och tillsyn i regi av Inspektionen för vård och omsorg (Ivo), precis som för

andra insatser i enlighet med socialtjänstlagen, är avgörande för att garantera jämlikhet, kvalitet, evidensbaserade insatser och rättssäkerhet för den enskilde, oberoende av bostadsort eller andra varierande förutsättningar. Det är en förutsättning för att stärka skyddet för hela målgruppen och för en kontinuerlig utveckling av insatsen. För barn och unga som placeras i skyddat boende är det också oerhört viktigt att få rätt till en särskilt utsedd socialsekreterare som har ett tydligt samordningsansvar både internt och externt.

Vi välkomnar därför propositionen Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende. Den är ett viktigt steg mot en tryggare tillvaro och jämlikt stöd för barn och vuxna som behöver skyddat boende.

Många av förslagen som nu läggs fram presenterades redan 2018 i utredningen Ett fönster av möjligheter (SOU 2017:112). Det är olyckligt att den förra regeringens senfärdighet och bristande allvarsinsikt lett till att det gått mer än sex år från utredning till proposition. Nu är det viktigt att ändringarna implementeras så snart som möjligt. Centerpartiet ställer sig därför bakom de föreslagna lagändringarna men anser samtidigt att regeringen bör återkomma med vissa justeringar samt ytterligare åtgärder som kan bidra till att säkerställa trygga och tillgängliga skyddade boenden för barn och vuxna i hela landet.

Nationella riktlinjer för uppföljning av barn i skyddat boende

En vårdplan som gäller ett barn ska enligt socialtjänstlagen revideras senast efter två år. Samtidigt ska själva placeringen övervägas var sjätte månad. Enligt lagförslaget ska bestämmelser i socialtjänstlagen även gälla för barn som är placerade i enlighet med den nya lagen om skyddat boende. Regeringen anser att övervägande av insatsen skyddat boende inte bör göras med tätare intervall än vad som gäller för barn som är placerade utanför hemmet i andra former.

Med hänsyn till att vistelsen i skyddat boende till sin karaktär ska vara tillfällig kommer socialtjänstlagens bestämmelser avseende revidering av vårdplanen att ha en mycket begränsad betydelse för barn i skyddat boende. Att vistas i ett skyddat boende som medföljande barn skiljer sig dessutom avsevärt från en individuell placering i familjehem eller ett HVB-hem. I propositionens kapitel 4.3.2 nämns ett antal särskilda utmaningar och befintliga missförhållanden kring barn i skyddat boende. Det handlar om insatsens ofta akuta och tillfälliga karaktär, svårigheter kring information till eller dialog med barn som har bristande kunskaper i svenska, risk för avbrott i skolgången, bristfälliga rutiner för samarbete med hälso- och sjukvården, frågor kring umgänge med den andra vårdnadshavaren och otrygghet kring flyttning och utflyttning.

Av socialtjänstlagen framgår att socialnämnden noga ska följa vården av alla placerade barn. Den kommunala socialtjänsten, ideellt drivna boenden och andra involverade aktörer kommer att behöva tid för att anpassa sig till den nya lagstiftningen. Problem av den karaktär som beskrivs ovan kommer att förebyggas, inte minst på sikt, men inte upphöra. Mot bakgrund av detta bör placeringar av barn enligt den nya lagen följas *särskilt* noga. Även om insatsen i sig inte behöver övervägas oftare än var sjätte månad bör insatsens innehåll och utformning utvärderas och ses över oftare. Regeringen bör därför överväga att ge Socialstyrelsen eller annan relevant myndighet i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för socialtjänstens uppföljning av vårdplan och genomförande-

plan för barn som placeras enligt den nya lagen, i syfte att säkerställa att vårdplanen och genomförandeplanen för barn i skyddat boende ses över oftare än var sjätte månad.

Tydliga skäl för beslut om hemlighållande av vistelseort

Regeringen föreslår att socialnämndens beslut om hemlighållande av barnets vistelseort eller umgängesbegränsning ska kunna överklagas samt att omprövning ska kunna begäras var sjätte månad, detta på motsvarande sätt som vid beslut enligt LVU. Lagrådet anser dock att den obligatoriska bedömning om fortsatt hemlighållande av vistelseort eller umgängesbegränsning som socialnämnden är skyldig att göra var sjätte månad automatiskt bör komma till uttryck i ett överklagbart beslut.

Centerpartiet delar regeringens bedömning i detta fall. Det är viktigt att barnets och den våldsutsattes trygghet står i fokus och att det inte skapas ytterligare möjligheter till utövande av (psykiskt) våld eller kontroll. Dock är det av betydelse att såväl skälen till hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning som förutsättningarna för att detta ska upphöra är begripliga för alla inblandade. Detta är viktigt ur rättssäkerhets-synpunkt, men skapar också trygghet och förutsägbarhet för barnet och den vuxne som bor i skyddat boende. Skälen till besluten bör därför tydligt framgå av både nämndens första beslut och eventuella begärda omprövningar.

Regeringen bör mot bakgrund av detta se över om det behövs riktlinjer eller föreskrifter för hur sådana beslut ska utformas och meddelas.

Uppföljning av reformen och utveckling av insatsen skyddat boende

Det är positivt att regeringen avser att ge en myndighet i uppdrag att följa upp reformen vad gäller kompetens, samordning och eventuella oförutsedda konsekvenser. Bland annat är det viktigt att inte lagstiftningen bidrar till höjda trösklar till insatsen eller att domstolarna gör inskränkande tolkningar av barnets bästa. Alla som behöver det ska ha tillgång till skyddat boende, och inga barn ska tvingas till umgänge med en våldsam förälder.

En våldsam förälder kan i dag få rätt till både vårdnad och umgänge med barnen, även om det inte är till barnens bästa. Jämställdhetsmyndighetens kartläggning från förra året visar att svenska domstolar i låg utsträckning tar hänsyn till förekomsten av våld och den utsatthet som det innebär för barnet. Alltför ofta grundar sig domar på umgänge med båda föräldrarna, även om det inte är till det bästa för barnet och trots att det kan finnas risk för ytterligare våld eller kontroll. Det är därför viktigt att följa upp domstolarnas implementering av den nya lagstiftningen så att ytterligare justeringar kan genomföras vid behov.

Samtidigt bör det så snart som möjligt genomföras en riktad satsning för att förbättra domstolarnas riskbedömningar. Utredningen Tryggare barn (SOU 2022:71) anser att ”Domstolsverket bör överväga behovet av att genomföra en utbildningsinsats när det gäller riskbedömningar i familjemål”. Regeringen bör ge Domstolsverket i uppdrag att genomföra detta.

Centerpartiet har tidigare lagt fram förslag om att ge barn processbehörighet och talerätt i frågor som rör dem själva, och att detta kan säkerställas i form av en rätt för barnet till juridiskt biträde. Regeringen bör även ta initiativ till en översyn av

föräldrabalken i syfte att stärka barnets juridiska skydd mot umgänge med en våldsam förälder. Här måste barnrättsperspektivet beaktas.

Regeringen ”avser att återkomma beträffande formen för uppföljningen av reformen”. Centerpartiet anser att det behövs särskilda insatser för att säkerställa kvalitet och kompetens i arbetet med skyddade boenden i hela landet. Evidensbaserade metoder behövs inom alla socialtjänstens verksamheter, så även skyddade boenden för barn och vuxna. Tillståndsplikt är ett viktigt steg, men regeringen bör se över behovet av nationella riktlinjer och utbildningsinsatser. Regeringen bör dessutom överväga riktade insatser för att stärka utvärdering och forskning kring de metoder och insatser som används vid placering av barn och vuxna i skyddat boende, i Sverige och jämförbara länder.

Ta till vara civilsamhällets engagemang och kompetens

Det är av största vikt att civilsamhällets befintliga insatser stärks och att deras kompetens tas till vara. Tjej- och kvinnojourerna har en lång erfarenhet av skyddat boende och deras arbete är ovärderligt. Jourernas kompetens och outtröttliga engagemang för kvinnors och barns trygghet kan inte nog betonas. Mot denna bakgrund är det mycket positivt med de nya möjligheterna att reservera upphandlingar enligt LOU för idéburna aktörer samt att direktupphandlingsgränsen för denna typ av tjänster höjts.

Regeringen bör även ge lämplig myndighet i uppdrag att upprätthålla dialogen med de idéburna aktörerna och se till att både kommuner och fristående aktörer i hela landet har en förutsägbar och stabil finansiering av verksamheten för att den höjda ambition som propositionen slår fast för kvinnors och barns trygghet i skyddat boende ska kunna infrias.

Martina Johansson (C)

Christofer Bergenblock (C)

Anders W Jonsson (C)